[2019] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 664

ਅਸਗਰ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਮੋਹਨ ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1500)

ਫਰਵਰੀ 05, 2019

[ਡਾ. ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ ਅਤੇ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908 – ਵਿਆਖਿਆ 4 ਤੋਂ ਧਾਰਾ 11 ਅਤੇ Or.21 ਨਿਯਮ ਤੇ ਨਿਯਮ 97 ਤੋਂ 101 – ਉਸਾਰੂ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ - ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਬੀ' ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਡਿਲੀਵਰੀ ਲਈ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਸ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਕਿ ਉਹ ਪਟੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਸਨ - ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਅਰਜ਼ੀ - ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ - ਐਸ .ਐਲ.ਪੀ. ਨੂੰ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਡਿਲੀਵਰੀ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ - ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ - ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਨਿਆਂਇਕਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਕਟ, 1958 ਦੀ ਧਾਰਾ 4(1) ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ - ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ: ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਈ ਅਜਨਬੀ ਸਨ - ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਸ਼ਨ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜੋ ਕਿ

Or.21 ਨਿਯਮ 97 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਲਈ ਸੰਦਰਭਯੋਗ ਸੀ - ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫ਼ਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਿਆਖਿਆ4 ਤੋਂ ਧਾਰਾ 11 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਮਝੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗਲਪ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਇੱਕ ਮੁੱਦਾ ਜਿਸਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ 4 ਅਤੇ 5 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ Or.21 ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਨਿਯਮ 97 ਤੋਂ 101 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਚਨਾਤਮਕ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ - ਕੇਰਲ ਕੰਪਨਸੇਸ਼ਨ ਫਾਰ ਟੈਨੈਂਟਸ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1958 - ਉਪ ਧਾਰਾ 4 ਅਤੇ 5

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਦਾਅਵੇ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. ਨੂੰ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਨਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਾਜਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ

ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ: 1. ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਥਿਰ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਫਰਮਾਨ ਲਈ ਅਜਨਬੀ ਸਨ ਉਹ ਫਰਮਾਨ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 97 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਦਾਅਵਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ। ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 101 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ। ਨਿਯਮ 101 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 98 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਿਯਮ 103 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 39] [690- ਡੀ-ਐਫ]

2. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਲਈ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1958 ਦੀ ਧਾਰਾ 4(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਜੋ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਵਿਆਖਿਆ 4 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗੇੜ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਾਅਵਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗੇੜ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 97 ਤੋਂ 103 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਕੋਡ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਅਜਨਬੀ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ

ਸਵਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਣਾਉਣਾ ਸਿਰਫ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਫਲ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਰੀ ਕਰੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 40] [690-ਐਫ-ਐਚ; 691- ਏ-ਬੀ]

3. ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਆਦੇਸ਼ 21 ਦੇ ਨਿਯਮ 97 ਤੋਂ 103 'ਤੇ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਇਕਸਾਰ ਲਾਈਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 4(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵਾ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਫਰਮਾਨ ਲਈ ਅਜਨਬੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਵਾਉਣਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜੋ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 97 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਆਖਿਆ 4 ਤੋਂ ਧਾਰਾ 11 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਕਲਪਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮੁੱਦਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗੇੜ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਤੇ 5 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 97 ਤੋਂ 101 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਚਨਾਤਮਕ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 41] [691-ਸੀ-ਈ]

ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਕਲਾਸ ॥ ਇੰਜੀ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (1990) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 715: [1990] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 900 - ਦਾ ਅਨੁਸਰਨ ।

ਬ੍ਰਹਮਦੇਉ ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਜੈਸਵਾਲ (1997) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 694: [1997] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 463 - ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਸ਼ੰਮਾ ਭੱਟ ਬਨਾਮ ਟੀ. ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭੱਟ (1987) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 416; ਕਾਮੇਸ਼ਵਰ ਪਰਸ਼ਾਦ ਬਨਾਮ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਰੁਤੁਨ ਕੋਇਰ (1892) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਪੀ.ਸੀ. 16; ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਨਵਾਬ ਹੁਸੈਨ (1977) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 806: [1977] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 428; ਫਾਰਵਰਡ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਭਾਤ ਮੰਡਲ (ਰਜਿ.) ਅੰਧੇਰੀ (1986) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 100: [1985] 3 Suppl. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 766; ਸ਼੍ਰੀਨਾਥ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਸ਼ (1998) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 543: [1998] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 709; ਹਰ ਵਿਲਾਸ ਬਨਾਮ ਮਹਿੰਦਰ ਨਾਥ (2011) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 377 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਦਿੱਲੀ ਕਲੋਥ ਐਂਡ ਜਨਰਲ ਮਿੱਲਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਆਈ.ਐਲ.ਆਰ. (1975) ॥ ਦਿੱਲੀ 174; ਨੁਸਰਵਾਨਜੀ ਈ. ਪੂਨੇਗਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਿਰਿਨਬਾਈ ਐਫ. ਬਬੇਸਾਨੀਆ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1984 ਬੋਮ 357- ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਹੈਂਡਰਸਨ ਬਨਾਮ ਹੈਂਡਰਸਨ 67 ਈ.ਆਰ. 313; ਗ੍ਰੀਨਹਾਲਗ ਬਨਾਮ ਮਲਾਰਡ (1947) 2 All ਈ.ਆਰ. 255; ਜਾਨਸਨ ਬਨਾਮ ਗੋਰ ਵੁੱਡ ਕੰਪਨੀ (ਇੱਕ ਫਰਮ) [2001] 2 ਡਬਲਯੂ.ਐਲ.ਆਰ. 72- ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ।

<u>ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ</u>

(1987) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 416	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 27
[1977] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 428	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 33
[1990] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 900	ਦਾ ਅਨੁਸਰਨ	ਪੈਰਾ 33
[1985] 3 Suppl. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 766	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 33
[1997] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 463	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 35
[1998] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 709	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 36
(2011) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 377	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 37

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1500

ਮਿਤੀ 11.12.2015 ਦੇ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਏਰਨਾਕੁਲਮ ਵਿਖੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ 2015 ਦੇ ਓ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 2125 ਵਿੱਚ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ ਵੀ. ਗਿਰੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਐਮ. ਗਿਰੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਅਮਿਤ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣਨ, ਸਵੇਧਾ ਸ਼ੰਕਰ, ਅੰਕੁਰ ਐਸ. ਕੁਲਕਰਨੀ ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ ਗੌਰਬ ਬੈਨਰਜੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸੀ.ਕੇ. ਸਸੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਯਨਤਾਰਾ ਰਾਏ, ਅਬਦੁੱਲਾ ਨਸੀਹ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਕਾ ਚੈਟਰਜੀ, ਸੁਭਰੋ ਪੀ. ਮੁਖਰਜੀ, ਸਾਹਿਲ ਤਰੋਤਰਾ ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ
ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.

1. ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 11 ਦਸੰਬਰ 2015 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਰਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ 19581 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰਚਨਾਤਮਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਇਦਾਦ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਐਕਟ 1882[2] ਦੀ ਧਾਰਾ 51 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

3. ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। 914 ਏਕੜ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਲੇਨਗੋਡੇ ਦੇ ਵੈਂਗੁਨਾਡੂ ਕੋਵਿਲਾਕਮ ਦੀ ਸੀ। ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੌਫੀ, ਇਲਾਇਚੀ, ਸੰਤਰੇ ਅਤੇ ਮਿਰਚ ਦੇ ਬਾਗ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਮਿਤੀ 25 ਨਵੰਬਰ 1897 ਨੂੰ 909 ਏਕੜ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਲੀਅਮ ਐਸਪੈਂਟਸ ਵਾਟਸ ਐਸਕੁਆਇਰ ਨੂੰ 75 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਬਾਦਲੇ ਦੁਆਰਾ ਲੀਜ਼ ਹੋਲਡ ਅਧਿਕਾਰ ਐਂਗਲੋ ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਇਰੈਕਟ ਟੀ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ("ਐਂਗਲੋ ਅਮਰੀਕਨ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ) ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 17 ਅਕਤੂਬਰ 1931 ਨੂੰ ਬੰਗਲੇ ਦੀ ਸਾਈਟ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ

ਕੀਤੇ ਗਏ। 5 ਏਕੜ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਐਂਗਲੋ ਅਮਰੀਕਨ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 43 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1945 ਵਿਚ ਐਂਗਲੋ ਅਮਰੀਕਨ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਮਲਗਮੇਟਿਡ ਕੌਫੀ ਅਸਟੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ।

4. ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਪਲੱਕੜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੰਡ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੂਰਵ-ਹਿੱਤ ਵਾਲੇ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮਿਤੀ 30 ਨਵੰਬਰ 1965 ਨੂੰ ਪਲੱਕੜ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲਾ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

5. ਮਿਤੀ 7 ਅਗਸਤ 1969 ਨੂੰ ਅਮਲਗਮੇਟਿਡ ਕੌਫੀ ਅਸਟੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਨੇ 410 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮੈਥਿਊ ਟੀ. ਮਰਾਟੂਕੁਲਮ ਨੂੰ, 329 ਏਕੜ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਨਾਕੁੱਟੀ ਮੈਥਿਊ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ 175 ਏਕੜ ਫਿਲੋਮੀਨਾ ਥਾਮਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪੇ।

---

[1] "1958 ਦਾ ਐਕਟ"

[2] ਟੀ.ਪੀ. ਐਕਟ

[3] (1964 ਦਾ ਓ. ਐਸ. ਨੰਬਰ 1)

6. 1897 ਦੀ ਲੀਜ਼ ਡੀਡ 1972 ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਲੀਜ਼ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਮਿਤੀ 28 ਅਗਸਤ 1978 ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮੈਸਰਜ਼ ਕੇ.ਜੇ. ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨਜ਼ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪੇ। ਮਿਤੀ 23 ਜੂਨ 1990 ਨੂੰ ਕੇ. ਜੇ. ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਐਮ. ਐਸ. ਐਮ. ਹਨੀਫਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਖਤਿਆਰਨਾਮਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਸਾਊਥ ਕੋਸਟ ਸਪਾਈਸ ਐਕਸਪੋਰਟ ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 1991 ਵਿੱਚ ਮੈਸਰਜ਼ ਕੇ.ਜੇ. ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨਜ਼ ਨੇ ਪਲੱਕੜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਐਮ.ਐਸ.ਐਮ. ਹਨੀਫਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਖਤਿਆਰਨਾਮਾ ਅਤੇ ਅੱਠ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

7. ਮਿਤੀ 27 ਮਈ 1995 ਨੂੰ ਪਲੱਕੜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸੌ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਲੀ ਮੈਸਰਜ਼ ਕੇ.ਜੇ. ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨਜ਼ ਨੂੰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ 60 ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 274.20 ਏਕੜ ਦਾ ਖੇਤਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

8. ਮਿਤੀ 21 ਫਰਵਰੀ 2003 ਨੂੰ ਪਲੱਕੜ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਵੰਡ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮਿਤੀ 17 ਨਵੰਬਰ 2008 ਨੂੰ ਸ਼ਡਿਊਲ 'ਬੀ' ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ 1964 ਦੇ ਓ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 1 ਵਿੱਚ 2002 ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 7 ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਅਮੀਨ ਡਿਲੀਵਰੀ ਲਾਗੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ।

9. ਮਿਤੀ 31 ਅਗਸਤ 2009 ਨੂੰ 2008 ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 7 ਵਿੱਚ ਕਈ ਫਾਂਸੀ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 2009 ਦੀ 33 (ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਪਾਈਸ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ), 2009 ਦੀ 38 (ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ) ਅਤੇ 2009 ਦੀ 41 (ਕੇ.ਜੇ. ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਆਪਣੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਬੇਘਰ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

10. ਪਲੱਕੜ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਮਿਤੀ 6 ਜਨਵਰੀ 2010 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ 2009 ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 33, 38 ਅਤੇ 41 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਹਿੱਤ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ, ਫਰਮਾਨ ਧਾਰਕਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਸਲ ਭੌਤਿਕ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਪਾਅ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

[4]1991 ਦਾ ਓ.ਐਸ. ਨੰਬਰ 553

[5] ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ.

11. ਪਲੱਕੜ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ 2010 ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 12 ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਮਿਤੀ 29 ਜੂਨ 2012 ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਦਾਅਵੇ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

12. ਮਿਤੀ 25 ਜੁਲਾਈ 2014 ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਾਜਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ:

“ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਾਜਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਰਵੀ ਵਰਮਾ ਥੰਬਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਰਦਾ ਥੰਪੱਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ 2014 ਦੀ ਵਾਰਤਾਕਾਰੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 5 ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ 2012 ਦੇ ਐਸਐਲਪੀ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 27268 ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਉਚਿਤ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ।

13. ਮਿਤੀ 24 ਅਕਤੂਬਰ 2014 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ 2008 ਦੇ ਈ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 7 ਵਿੱਚ 2014 ਦੇ ਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 414 ਵਜੋਂ ਨਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਬਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਚਨਾਤਮਕ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ।

14. ਮਿਤੀ 26 ਜੂਨ 2015 ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੇ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਟੀ.ਪੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 51 ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਮੰਗਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਏ.ਡੀ.ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 51 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵਾ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਏ.ਡੀ.ਜੇ. ਨੇ

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰਚਨਾਤਮਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਏ.ਡੀ.ਜੇ. ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਦਾਅਵਾ ਟੀ.ਪੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 51 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ।

15. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 3 ਸਤੰਬਰ 2015[6] ਨੂੰ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਿਤੀ 11 ਦਸੰਬਰ 2015 ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ:

(i) ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਰਚਨਾਤਮਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ

(ii) ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਤਬਾਦਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਟੀ.ਪੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 51 ਤਹਿਤ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ।

16. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਵੀ. ਗਿਰੀ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ:

(i) ਨਾ ਤਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4(1) ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(ii) ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਐਕਟ 1958 ਦੀ ਧਾਰਾ 4(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ "ਇਹ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਉੱਠਦਾ ਹੈ"। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇਹ ਮੰਨ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਲੀਜ਼ ਹੋਲਡ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀ;

(iii) ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਉਚਿਤ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ;

(iv) ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਾਵਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਰਚਨਾਤਮਕ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਕੋਈ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ;

(v) ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 4 ਵਿੱਚ "ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦਾ;

---

[6]ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ

(vi) ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਦਾਅਵਾ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਹੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਸੀਮਾ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋਵੇਗੀ;

(vii) ਟੀ.ਪੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 51 ਅਧੀਨ ਸਿਰਫ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਿਆਇਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

viii) ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੂਜੀ ਅਰਜ਼ੀ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਠਾਈ ਹੁੰਦੀ ਜੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 97 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 97 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 99 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਰਚਨਾਤਮਕ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੀ ਰੋਕ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ; ਅਤੇ

(9) ਮੌਜੂਦਾ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਪਹਿਲਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ) ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ-ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਵਜੋਂ ਹੈ ਜੋ 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਤਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਕਬਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਿਆਂਇਕ ਚਰਿੱਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

17. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਗੌਰਬ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ:

(i) 2009 ਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 38 ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 99 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 97 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਸੀ;

(ii) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 97 ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਬਜ਼ਾ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ;

(iii) ਆਦੇਸ਼ 21 ਦੇ ਨਿਯਮ 97 ਤੋਂ 103 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਕੋਡ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਅਜਨਬੀਆਂ ਲਈ ਇਕੋ ਇਕ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ;.

(iv) ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 103 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਚਨਾਤਮਕ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਦੀ ਬਾਰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(v) 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦਾਅਵਾ 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 5

ਇਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹਰ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਬਚਾਅ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ;

(vi) ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 101 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਹੁਕਮ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 103 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਬਣਦਾ ਹੈ;

(vii) 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਪਿਛਲੇ ਦੌਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ; ਅਤੇ

(viii) ਏ.ਡੀ.ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੂਜੀ ਅਰਜ਼ੀ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 151 ਅਧੀਨ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ ਟੀ.ਪੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 51 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਚੇਤ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਦੌਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਦਬਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੈੱਟ-ਆਫ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਰੱਖਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

18. ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਹੁਣ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਹਨ।

19. ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 29 ਜੂਨ 2012 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਹਿੱਤ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਨਿਆਂਧਿਸ਼ ਕੇ.ਐਮ. ਜੋਸਫ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਸਨ) ਨੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਸਿਰਫ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਬੇਦਖ਼ਲੀ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਪੀੜਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ:

"56. ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਤਬਾਦਲੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ Ext.A6 ਵਿੱਚ ਅਸਾਈਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਅਸਾਈਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਬਦਲਣ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ:

"59. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਦੇ ਇਛੁੱਕ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਨਾ ਹੀ ਉਹ

ਪੀੜਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ. . . "

20. ਹੁਣ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ 2008 ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 7 ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ 2009 ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਅਰਜ਼ੀ 38 ਵਿੱਚ ਮੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਬਾਰੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਨ:

"a) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ 274.20 ਏਕੜ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਫਾਂਸੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;

bb) ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 1 ਤੋਂ 6 ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਅਸਲ ਡਿਲੀਵਰੀ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ;

21. ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ 274.20 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4(1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਫਾਂਸੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ "ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਕਿ ਉਹ 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੀ.ਪੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 51 ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ "ਦਾਅਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ"। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ

ਇਸ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ:

"62. ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਦਾਅਵੇ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਕੀ ਜਵਾਬਦਾਤਾ/ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਉਕਤ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।

ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਨਾ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਉੱਠਿਆ। ਦਰਅਸਲ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਏਗਾ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਾਜਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਤੀ 25 ਜੁਲਾਈ 2014 ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਉਚਿਤ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇਹਨਾਂ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਉਸਾਰੂ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਉਪਾਅ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਸਨ। ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਰਥ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਪਾਅ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਇਕਪਾਸੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਉਪਾਅ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ

ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕਿ ਕੇਰਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਨਿਆਂਇਕਤਾ ਦੇ ਬਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਹਨ।

23. ਇਸ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਹੁਣ 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਐਕਟ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਦੇ ਲੰਬੇ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 2(b) ਸ਼ਬਦ "ਸੁਧਾਰ" ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ:

"(b) "ਸੁਧਾਰ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਉਤਪਾਦ ਜੋ ਜੋਤ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਮਕਸਦ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਹੋਲਡਿੰਗ ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀਆਂ, ਬੰਨ੍ਹ, ਪੱਧਰੀਕਰਨ, ਵਾੜੇ, ਅਸਥਾਈ ਖੂਹ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਚੈਨਲ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖੇਤੀ ਦੇ ਆਮ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਰਚੇ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਾਭ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਦੇ ਆਮ ਕੰਮ:"

ਧਾਰਾ 2 (d) "ਕਿਰਾਏਦਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ:

"(d) "ਕਿਰਾਏਦਾਰ" ਇਸਦੇ ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬੋਧ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ-

(i) ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਰਾਏਦਾਰ, ਸਬ-ਕਿਰਾਏਦਾਰ, ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਸਬ-ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਨੇਕ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ, ਛੋਟਾ, ਜ਼ਮੀਨ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ;

(ii) ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਛੱਡਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਕਿਰਾਇਆ ਦੇਣ ਦੇ ਸਹੀ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਅਧੀਨ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਵਜੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ

(iii) ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

24. ਧਾਰਾ 2(d) ਵਿੱਚ "ਕਿਰਾਏਦਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਨੇਕ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ, ਉਪ-ਠੇਕੇਦਾਰ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਅਧੀਨ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਕਿਰਾਇਆ ਦੇਣ ਦੇ ਸਹੀ ਇਰਾਦੇ ਤਹਿਤ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸੱਚੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਹ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 3 ਕੁਝ ਕੰਮ ਜਾਂ ਕੰਮ ਦੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੁਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 3 ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:

"3. ਸੁਧਾਰ ਕਿਹੜੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? - ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੰਮਾਂ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੁਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ: -

(ਓ) ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ;

(ਅ) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜਾਂ ਘਰੇਲੂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੇ ਭੰਡਾਰਨ ਜਾਂ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਟੈਂਕਾਂ, ਖੂਹਾਂ, ਚੈਨਲਾਂ, ਡੈਮਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ;

(c) ਸਿੰਚਾਈ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ;

(d) ਇੱਕ ਫ਼ਸਲ ਨੂੰ ਦੋ ਫ਼ਸਲਾਂ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ;

(e) ਪਾਣੀ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ, ਉਲਟ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਹੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਕਟਾਈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਖੇਤੀ ਯੋਗ ਹੈ;

(f) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਮਕਸਦਾਂ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ, ਕਲੀਅਰੈਂਸ, ਘੇਰਾ ਜਾਂ ਸਥਾਈ ਸੁਧਾਰ;

(g) ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਦਾ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਜਾਂ ਪੁਨਰ ਨਿਰਮਾਣ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਜਾਂ ਵਾਧੇ; ਅਤੇ

(h) ਫਲਦਾਰ ਰੁੱਖਾਂ, ਲੱਕੜ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲਾਭਦਾਇਕ ਰੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੌਦਿਆਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ।

25. ਧਾਰਾ 4 ਅਤੇ 5 ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"4. ਹਰੇਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਪੂਰਵਗਾਮੀ ਜਾਂ ਬੇਦਖ਼ਲੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਮਾਲਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਗਿਰਵੀ ਪੈਸੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਟੈਂਡਰ ਦੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੇਦਖ਼ਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕੇਰਲ ਲੈਂਡ ਕੰਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1957 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

(2) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਅਜਿਹੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦੌਰਾਨ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਲੀਜ਼ ਜਾਂ ਗਿਰਵੀ ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹੇਗਾ।

5. ਬੇਦਖਲੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ 'ਤੇ ਸ਼ਰਤ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ:-

(1) ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਧਾਰਾ 4

ਅਧੀਨ ਬਕਾਇਆ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 7 ਤੋਂ 16 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਏਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਕਾਇਆ ਪਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰੇਗੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਕਾਇਆ ਪਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਅਤੇ ਗਿਰਵੀ ਪੈਸੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾਵੇਗਾ।

(2) ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਬਕਾਇਆ ਪਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹੀ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਰਕਮ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਰਕਮ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰੇਗੀ ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸੈਟ-ਆਫ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚਾਓਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਰਹਿਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਰਾਏ ਲਈ ਬਕਾਇਆ ਕੋਈ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਰਕਮ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਸੂਲੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

3) ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਪੁਨਰ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਜਿਸ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏ ਲਈ ਉਕਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁੜ ਮੁਲਾਂਕਣ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਫਰਮਾਨ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖਰੀ ਹੋਣਗੇ ।

(4) ਉਪ-ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 47 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

26. ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 1 ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪੂਰਵ-ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ 1 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੇਦਖ਼ਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 1 ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਏ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ (ਧਾਰਾ 7 ਤੋਂ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ) ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਅਦਾਲਤ ਬਕਾਇਆ ਪਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬਕਾਇਆ ਪਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇਗਾ। ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 1 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਜੋ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਹੈ, ਅੰਤਿਮ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 2 ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕਿਰਾਏ ਲਈ ਬਕਾਇਆ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਆਫ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 3 ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਤੱਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਡਿਕਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖਰੀ ਹੋਵੇਗੀ।

27. 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ **ਸ਼ਮਾ ਭੱਟ ਬਨਾਮ ਟੀ. ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭੱਟ** ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਈਆਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਨਿਆਧਿਸ਼ ਵੀ. ਖਾਲਿਦ ਨੇ ਕਿਹਾ:

" 8. . . ਧਾਰਾ 5 ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। 1969 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਮੁੱਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਮਤ ਰਕਮ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਲਈ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।"[8]

[7](1987)2SCC 416

28. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੁਣ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਾਰਾ 4(1) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ 2009 ਦੀ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਸ਼ਨ ਪੱਤਰ 38 ਵਿੱਚ ਜੋ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੀ

ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਜਿਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

29. ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦਾ ਮੂਲ ਹਿੱਸਾ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ 4 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ:

"11. ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ- ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਸੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਹ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਅਗਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ 4 - ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਜਾਂ ਹਮਲੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਸੇ ਧਿਰ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਂ ਉਸੇ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁੱਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿੱਥੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਆਖਿਆ 4 ਇੱਕ ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ

ਪੁਰਾਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਜਾਂ ਹਮਲੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ 4 ਉਦੋਂ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ: ਮਾਮਲਾ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਜਾਂ ਹਮਲੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਆਂਧੀਸ਼ ਐਸ.ਰੰਗਰਾਜਨ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਸਨ) **ਦਿੱਲੀ ਕਲੋਥ ਐਂਡ ਜਨਰਲ ਮਿੱਲਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ**[9] ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਬੈਠੇ ਸਨ।

---

[8]Id at page 422

"35. . . ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ - ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ - ਸੰਚਿਤ ਹਨ ਉਹ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜੋ ਜੇ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ ਜਾਂ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਾਮੇਸ਼ਵਰ ਪਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਰੁਟਨ ਕੋਇਰ (ਆਈ.ਐਲ.ਆਰ.20, ਕਲਕੱਤਾ 79, ਪੰਨਾ 85) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਹਮਲੇ ਜਾਂ ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੇ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਟੈਸਟ ਵਧੇਰੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ "ਹਮਲੇ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਦੇ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬੇਸ਼ਕ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਗੀਆਂ। "[10]

ਸ਼ਬਦ "ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ" ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੋਣਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਚਾਅ ਜਾਂ ਹਮਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

30. ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ 1892 ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ **ਕਾਮੇਸ਼ਵਰ ਪਰਸ਼ਾਦ ਬਨਾਮ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਰੁਤੁਨ ਕੋਇਰ**[11] ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ "ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ" ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਲਾਰਡ ਮੌਰਿਸ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹਮਲੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਮਾਮਲੇ ਇੰਨੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਨਾਲ ਉਲਝਣ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ "ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਪੁਨ ਬਹਾਦੁਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਥੋਪਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਕ ਤਰੀਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਹਮਲੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ "ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ" ਅਤੇ ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।[12]

---

[9] ILR(1975) II Delhi 174

[10] Id at page 194

[11] 1892 SCC Online PC 16

ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਲਾਸੀਕਲ ਕਥਨ **ਹੈਂਡਰਸਨ ਬਨਾਮ ਹੈਂਡਰਸਨ**[13] ਵਿੱਚ ਵਿਗ੍ਰਾਮ, ਵੀ.ਸੀ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

"... ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮਾਮਲਾ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਉਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ ਜੋ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਪਰ ਜੋ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ, ਅਣਜਾਣੀ, ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੁਰਘਟਨਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਬਲਕਿ ਹਰ ਉਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਵਾਜਬ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ..."

ਗ੍ਰੀਨਹਾਲਗ ਬਨਾਮ ਮਲਾਰਡ[14] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਨਿਆਂਧਿਸ਼ ਸੋਮਰਵੇਲ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ:

"... ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਮੈਂ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਨਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਜਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਦਾ ਇੰਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਅਤੇ ਇੰਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਠਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ।

ਜਾਨਸਨ ਬਨਾਮ ਗੋਰ ਵੁੱਡ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ (ਇੱਕ ਫਰਮ) [15] ਵਿੱਚ, ਲਾਰਡ ਬਿੰਘਮ ਨੇ **ਹੈਂਡਰਸਨ** ਵਿੱਚ ਕਥਨ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰੇਸ

ਜੁਡੀਕਾਟਾ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਐਸਟੋਪੇਲ ਅਤੇ ਐਸਟੋਪੇਲ ਦੇ ਕਾਰਨ) ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦਾ ਇੱਕ ਆਮ ਤੱਤ ਹੈ:

---

[12] Id at page 238

[13] 67 E.R. 313

[14] (1947) 2All ER 255

[15] [2001] 2 WLR 72

". . . . ਮੂਲ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਇਕੋ ਹੈ: ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਅੰਤਮਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਇਕੋ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਲਿਆਉਣਾ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਉਠਾਉਣਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ (ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ) ਕਿ ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜੇ ਇਹ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਲੱਭਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਧੂ ਤੱਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਜਾਂ ਕੁਝ ਬੇਈਮਾਨੀ ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਤੱਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਬਾਅਦ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਧੇਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਪਤਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਲੱਗੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਾਅਦ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦਾ ਅਨਿਆਂਪੂਰਨ ਤਸ਼ੱਦਦ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ, ਯੋਗਤਾ-ਅਧਾਰਤ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜਨਤਕ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸ

ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਧਿਰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੂਚੀਬੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਖਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਲੱਭਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਾਂਗਾ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਤੀਜਾ ਅਕਸਰ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੁੱਛਣਾ ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਹੈ ਇਹ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿ ਕੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਪੁੱਛਣਾ ਕਿ ਕੀ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਤਰਨ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ।

ਲਾਰਡ ਮਿਲੇਟ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

“. . . ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਇਕ ਗੱਲ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ (ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ) ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ (ਰੋਮ, 4 ਨਵੰਬਰ 1950) ਦੀ

ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 6 ਦੁਆਰਾ ਗਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਸਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਯਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸਿਧਾਂਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ੁਲਮ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ..."

31. ਸ੍ਰੀ ਗਿਰੀ ਨੇ ਹਾਊਸ ਆਫ ਲਾਰਡਜ਼ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ "ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਲੋੜ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਢਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਅਤੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਮਾਮਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰਸ਼ੀਲ ਕਲਪਨਾ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਚਨਾਤਮਕ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

32. ਅਸੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ (ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਮੂਲ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ) ਅਤੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ (ਵਿਆਖਿਆ 4 ਵਿੱਚ) ਦੋਵੇਂ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨੀਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਫ਼ਰਮਾਨ ਧਾਰਕ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਫਲ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਫਰਮਾਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ।

ਰਚਨਾਤਮਕ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਉਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹਮਲੇ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਉਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਪਾਰਟੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਦੀ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖ਼ਤਰੇ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿ ਕੀ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਗਠਜੋੜ ਦਾ ਉਚਿਤ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਮਲੇ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਦੇ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਦਾਲਤ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਅਜਿਹੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੇਸ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦੇਵੇਗੀ।

33. **ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਨਵਾਬ ਹੁਸੈਨ**[16] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਦੋ ਸਿਧਾਂਤ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦੇਣ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਸਟਿਸ ਪੀ ਐਨ ਸ਼ਿੰਗਲ ਨੇ ਕਿਹਾ:

"3. ਐਸਟੋਪੇਲ ਪ੍ਰਤੀ ਰੇਮ ਜੁਡੀਕੈਟਮ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸਬੂਤ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਰਜਿਨਸਨ ਬਨਾਮ ਬਲੈਕਬਰਨ ਬਰੋ ਕੌਂਸਲ [(1939) 2 ਕੇ.ਬੀ. 426 ਪੰਨਾ 437 ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ "ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਨਿਯਮ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਦੋ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ: (i) ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਆਮ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੀ ਅੰਤਮ ਸਮਾਪਤੀ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਅੰਤਮਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕਤਾ ਅਤੇ (ii) ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਹਿੱਤ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਗੁਣਾ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਜਨਤਕ

ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ 'ਤੇ ਉਸੇ ਸਿਵਲ ਰਾਹਤ ਲਈ ਦੂਜਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਫੈਸਲਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਸ਼ਕਤੀ ਗੁਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਉਸੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੇਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਦੇ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

---

[16] (1977) 2 SCC 806

4. ਪਰ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਸਮੂਹ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਦੋ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਮਰਵੇਲ, ਐਲ.ਜੇ. ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰੀਨਹਾਲਗ ਬਨਾਮ ਮਲਾਰਡ [(1947) ਆਲ ਈ.ਆਰ. 255 ਪੰਨਾ 257 ਤੇ] ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:

"ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੈਂ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਨਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਜਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਦਾ ਇੰਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਅਤੇ ਇੰਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਠਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ

ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿਓ।"

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਉਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਅਤੇ ਓਨਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਕਠੋਰ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਅਰਥ ਕੱਢ ਕੇ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਦੀ ਬਾਰ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੂਜੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਰਚਨਾਤਮਕ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਜਾਂ ਵਿਸਥਾਰ ਹੈ।"[17]

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ **ਡਾਇਰੈਕਟ ਰਿਕਰੂਟ ਕਲਾਸ-2 ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਆਫਿਸਰ ਸਹਾਇਕ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ**[18] ਨੇ **ਫਾਰਵਰਡ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਭਾਤ ਮੰਡਲ (ਰਜਿਸਟਰਡ), ਅੰਧੇਰੀ**[19] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ:

"20... ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਸਲ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਹਰ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਜੋ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਿਤ ਜਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਹੈ..."[20]

---

[17] Id at pages 809-810

[18] (1990) 2 SCC 715

[19] (1986) 1 SCC 100

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

34. ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕੈਟਾ ਦੀ ਬਾਰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 99 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਅਸਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 97 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:

97. ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਜਾਂ ਰੁਕਾਵਟ - (1) ਜਿੱਥੇ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਫਰਮਾਨ ਧਾਰਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੇਚੀ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੋਧ ਜਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਵਿਰੋਧ ਜਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। [(2) ਜਿੱਥੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ।

ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 99 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:

"[99. ਫਰਮਾਨ-ਧਾਰਕ ਜਾਂ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹਟਾਉਣਾ। (1) ਜੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਫਰਮਾਨ ਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵੇਚੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ।]"

35. **ਬ੍ਰਹਮਦੇਵ ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਜੈਸਵਾਲ**[21] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 99 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਾਅ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨਾ ਅਸਥਿਰ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅਜਨਬੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਅਤੇ ਘਟੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਲਈ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 99 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ। ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 97 ਉਸ ਪੜਾਅ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜੋ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਅਸਲ ਸਪੁਰਦਗੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਡਿਕਰੀ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਅਸਲ ਸਪੁਰਦਗੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਸੈੱਟ ਕਿਸੇ ਅਜਨਬੀ ਲਈ ਫਰਮਾਨ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹਨ. ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਜਸਟਿਸ ਐਸ ਬੀ ਮਜਮੁਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ:

---

[20] Id at page 112

[21] (1997) 3 SCC 694

"9... ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 97 ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਜਨਬੀ ਦਾ ਹੁਕਮ 21 ਨਿਯਮ 99 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ ਉਪਾਅ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਫਰਮਾਨ-ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਅਸਲ ਅਦਾਇਗੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਰਮਾਨਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਸ ਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਤਾਲਾ, ਸਟਾਕ ਅਤੇ ਬੈਰਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੱਟ ਲੱਗੇਗੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵੱਧ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਸੁਣੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਫਾਂਸੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 97 ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਯੋਜਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਗਿਰਾਵਟ ਤੋਂ ਬਚਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਰਮਾਨ-ਧਾਰਕ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਚਿਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਣੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 97 ਤੋਂ 103 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੂ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਕੋਡ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਹੋਵੇਗਾ।[22]

---

[22] Id at page 702

36. ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 101[23] ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯਮ 97 ਜਾਂ ਨਿਯਮ 99 ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ। **ਸ਼੍ਰੀਨਾਥ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਸ਼** [24] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਸਟਿਸ ਏ.ਪੀ. ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਨਿਯਮ 97 ਵਿੱਚ "ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ:

"10. . . ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 97 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ "ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਜੋ ਫਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਬੰਨ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਨਬੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।"[25]

37. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ **ਹਰ ਵਿਲਾਸ ਬਨਾਮ ਮਹਿੰਦਰ ਨਾਥ**[26] ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ 21ਨਿਯਮ 99 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ ਜੋ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯਮ 97 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਫਰਮਾਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਬਜ਼ਾ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ।

[23]ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 101 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਨਿਯਮ 97 ਜਾਂ ਨਿਯਮ 99 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ (ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਵਾਲਾਂ ਸਮੇਤ) ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ।
ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 103 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਫਰਮਾਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ - ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਨਿਯਮ 98 ਜਾਂ ਨਿਯਮ 100 ਦੇ ਤਹਿਤ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਾਕਤ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਹ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਫਰਮਾਨ ਸੀ।

---

[24] (1998) 4 SCC 543

[25] Id at page 549

[26] (2011) 15 SCC 377

38. **ਨਸਰਵਾਨਜੀ ਪੂਨੇਗਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਿਰਿਨਬਾਈ ਬੇਬੇਸਾਨੀਆ**[27] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਜਸਟਿਸ ਆਰ.ਏ. ਜਹਾਗੀਰਦਾਰ ਨੇ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਆਦੇਸ਼ 21 ਦੇ ਨਿਯਮ 101 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ:

"10. ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਇਹ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਿਰਪੱਖ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪੂਰਨ ਹਨ। ਨਿਯਮ 101 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨ

ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਯੋਗ ਜਾਂ ਹੈਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਕਤ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਹਰ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਸਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"[28]

39. ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਥਿਰ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਅਜਨਬੀ ਸਨ, ਉਹ ਫਰਮਾਨ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 97 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਦਾਅਵਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ। ਆਦੇਸ਼ 21ਨਿਯਮ 101 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ। ਨਿਯਮ 101 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 98 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਿਯਮ 103 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਹੈ।

40. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹੁਣ 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4(1) ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਜੋ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ

ਕਿ ਉਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਵਿਆਖਿਆ 4 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗੇੜ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਾਅਵਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗੇੜ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 97 ਤੋਂ 103 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਕੋਡ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਅਜਨਬੀ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਣਾਉਣਾ ਸਿਰਫ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਫਲ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਰੀ ਕਰੇਗਾ।

---

[27] AIR 1984 Bom 357

28 Id at page 359

41. ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਦੇਸ਼ 21 ਦੇ ਨਿਯਮ 97 ਤੋਂ 103 'ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਮਿਸਾਲ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ। 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 4(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵਾ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਫਰਮਾਨ ਲਈ ਅਜਨਬੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਵਾਉਣਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜੋ ਆਦੇਸ਼ 21ਨਿਯਮ 97 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਆਖਿਆ 4 ਤੋਂ ਧਾਰਾ 11 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਕਲਪਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ

ਅਜਿਹਾ ਮੁੱਦਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗੇੜ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 1958 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਤੇ 5 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 97 ਤੋਂ 101 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਚਨਾਤਮਕ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

42. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅੰਕਿਤਗਿਆਨ ਪੀਲ ਖਾਰਜ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi